

nobis omnibus suppleta. nobiscum enim bene agitur si cuiuscumque gratie perniculam consequemur sic enim ait apostolus. Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donatoris christi. non sic marie data est portio gratiarum: sed secuta est omnem gratiam. et hoc in summo. **I**ero. Ceteris per partem marie vero se simul totam infudit gratie plenitudo. **C**elebrantes gratiam assumptam clamemus in celo. **I**te et miserere nostri dei. **V**irgo dei genitricis subueni clamantibus ad te iugiter. **R**euertere reuertere suamitis reuertere reuertere. **P**rimo dico reuertere propter naturam. **N**umquid quia ita deificata es: ideo nostre humanitatis oblita es: nequaquam domina. **S**cis in qua discrimine nos reliquas: ubi iacent miseri tui. **T**ui enim sunt nec decet tantam misericordiam tante miserie obliuisci: quia si te subtrahit gloria: sed reuocat natura. **S**ecundo reuertere propter potentiam. quia fecit tibi magna qui potens est. et data est tibi omnis potestas in celo et in terra. **Q**uod enim illa prestantie prestanti poterit obuiare. quod de carne tua carnis sue suscepit originem. **M**oueat te genitricis natura. moueat potentia: quia quanto potentior est tanto misericordior esse debet. prestanti tue cedit ad gloriam iniurias non vlisci cum posses. **R**euertere tertio propter amorem. scio domina quia benignissima es et amas nos amore inuincibili. quod in te et per te filius tuus summa caritate dilexit. quod scilicet quod refrenas iram iudicis cum iusticie virtus a potentia deitatis egreditur. **R**euertere quoniam per singularitatem: quia sola es que pro omnibus peccatis prestante iesu christo.

LXVII De eadem sermo tertius.

Scit omnis populus qui habitat infra portas urbis hierusalem: mulierem te esse virtutis. **R**uth. ij. **D**icit bern. **U**el hemeter nobis dilectissimi vir vnus et mulier vnus nocuerunt: sed gratias deo pro vno nihil omnibus virtutum et mulierem vnā omnia restaurant. **N**ec sine magno seruoze gratiarum. **N**ec enim sicut delictum ita et donum: sed excedit damni estimationem beneficij magnitudo. **S**ic nimirum prudentissimum et clementissimum arufer. quod quod scilicet factum fuerat non pretergigit sed refecit: ut videret licet nobis nouum adam formaret et ex veteri eua transfunderet in maria. **Q**uia sic eua.

ex inobediencia fuit in omne viciu: per diuis. sic noua eua in omni virtutu abundantia est formata. **E**xpedito ergo vno sermone qualiter gloriosa virgo assumpta fuerit cum delicis omnium gratiarum. nunc seruo ordine dicendum est quod nullo minus assumpta fuerit in abundantia omnium virtutu. quod ratione et autoritate ostendi poterit euidenter. **R**atio. quia si ei virtus aliqua defuisset ex hoc ipsa non habuisset plenitudinem omnium gratiarum. quantum enim ei defuisset in virtutibus: tantum minus in gratiis habuisset. **S**icut hoc idem sacre scripture autoritate probatur. de ea namque dicit **E**ccl. i. quia ipsa est vas auri solidum omni lapide precioso. pro omnes lapides omnes virtutes volens intelligi. **Q**ui autem addit precioso hoc insinuat. voluit quod easdem omnes virtutes non virginitate non mediocriter habuit: sed in summo. de quo et ipsa gloriatur **E**ccl. xliij. di. **E**go in altissimis habito. ac si dicat. **Q**uicquid in gratiis et virtutibus actioibus et deuotionibus est altissimum in his est mea puerfatio. hinc etiam ipsa sub metaphora dicit paradisus. de qua dicit **Gen. ij.** **P**lantauerat autem dominus deus paradisum voluptionis a principio. quia sicut in paradiso omne lignum pulchrum visum: et ad resendum suauis plan tantum fuerat. sic in maria omnes virtutes in summa pulcritudine sunt plantate. hinc bern. exponens illud. puer. ij. **S**apientia edificauit sibi domum. excidit columnas septem di. **S**apientia diuina ad nos veniens de sinu patris edificauit sibi domum ipsam. scilicet maria in qua septem columnas excidit. **Q**uid est in ea septem columnas excidere nisi sibi dignum habitaculum virtutibus et opibus preparare. quia (ut ait **Greg.**) septenarium numerum vniuersitas designat. **H**is ergo premissis in quibus ostendimus quod omnes virtutes habuerit: et hoc in summo. nunc ad expositionem illam veniamus: in qua premitur. **S**cit omnis populus qui habitat infra portas urbis mulierem te esse virtutis. ac si dicat. **S**cit omnis populus qui pro fidei deuotionem habitat infra portas urbis. scilicet ecclesie. **R**espondeo autem hoc tripliciter scilicet pro dei electione. pro scripture commendatione: et pro beneficiorum exhibitionem. **P**rimo dico scimus eam esse mulierem virtutis pro dei electione. **Q**ue enim inter omnes mulieres eligi meriti dei: necesse est ut omnium virtutu abundantia possideat in summo. vnde super illo ver.

Sermo

bo p̄. **E**legit dñs syon: elegit eā in habitati-
onem sibi. di. Aug. Elegit dñs syon. i. ma-
riā in alto omnū virtutū grāz positam: vt
per carnis habitatiōem in ea habitaret quā
cū nullatenus inhabitaret nisi in sup̄mo
oēs virtutes & grās possideret. Sc̄do sc̄itur
esse mulier virtutis ex sc̄oz p̄mediatiōe di-
em̄ bern. Licet de virgine glōsa om̄es loqui
gestiant. quicqd̄ m̄ de indicibili dicat: eo ip̄o
quo dicit min⁹ gratū sit & minus placeat et
minus acceptet necesse est. **T**ertio sc̄it mu-
lier esse virtutis ex bñficiōz exhibitiōe: que
vt de oib⁹ taceam⁹. hoc glōziosissimū mun⁹
nobis dedit teū p̄ter & redemptozes hic est
q̄ ip̄a glōziet ecd. xiiij. Ego feci vt oriet lu-
men indeficē. & itez. **V**idete q̄ nō solum
mibi laboraui: sed oib⁹ exquirētū b̄ ventatē
Uisq̄ q̄ oēs virtutes habuerit. om̄is
lis omnib⁹ alijs solū de trib⁹ ei⁹ virtutib⁹
differamus. s. bñlitate. m̄ia & caritate. **P**ri-
mā habuit sibi. sc̄daz nobis. tertiā deo. **P**ri-
mo dico habuit bñlitate. de q̄ glōzietur in
canto suo di. **Q**uia respexit bñlitate ancil-
le sue: q̄ fundamētū est omnū virtutū. qui
em̄ vt ait gre virtutes ceteras sine bñlitate
p̄gregat sic est. ac si in ventū puluerē portat
hinc bern. **A**udeo dicere q̄ nec marie casti-
tas placuisset si ei⁹ bñlitas n̄ exantisset. **C**uz
aut̄ in ore duoz vel triū ster om̄e verbū. iō
beata virgo sue bñlitate testimonū cōpzo-
bat trib⁹ signis. s. cogitatiōe. locutiōe. & epa-
tione. qd̄ est di. **G**loriosa virgo suā bñlita-
tem his trib⁹ testib⁹. s. cogitatiōe. locutiōe
& ope cōpbanit. **D** aut̄ in corde bñlitate
habuerit ex ip̄ius verbis p̄gnoscam⁹ que de
cordis sui bñlitate deū testē traxit. **N**az cū
tanta ei glōzia vt esset mē dei per angēlū nū-
ciabat: cū p̄ elizabeth mater dñi salutabat.
ip̄a humilitatē in corde retinens angelo re-
spondit. **E**cce ancilla dñi. ad elizabeth aurē
dicebat. **R**espexit bñlitate ancille sue. **A**csi
diceret. **G**ram quaz mibi a dño nunciatis
nō mibi puenit ex vite sanctitate: nec meri-
toz q̄ntitate vel corpis castitate sed ex cordis
bñlitate quā in corde habeo teste veritate.
Nā sc̄ur dicit. iij. **R**e. **T**u de⁹ sol⁹ nosti cor-
da hōim. & illud. videt hō in faciē. de⁹ aut̄ in-
tuetur cor. **Q**uā bñlitate p̄medat bern. di.

Non magna virt⁹ hominē esse bñlitz in ab-
iectiōe: sed magna omnino & rara virt⁹ hu-
militas honorata. **S**c̄dm̄ testiōm ei⁹ appa-
ruit in locutiōe. in eo q̄ tā sublimis. tam san-
cta. tam ad oēm veritatē illūiata. tā raro vi-
sa est. p̄. ref̄ monē: sed in taciturnitate silē-
rio semp bñlitas se abscondit. vñd̄ bern. de
eius taciturnitate di. **I**n om̄i tex-
tu q̄truoꝝ euāgelioꝝ (si bñ meminim⁹) ma-
riam nō nisi q̄ter legim⁹ p̄tulisse sermonez
Primo q̄dem ad angēlū: sed cū iam semel
atq̄ itez allocut⁹ eā fuisset: cū di. **E**cce ancil-
la dñi: fiat mibi p̄m verbū tuū. **S**c̄do ad eli-
zabeth cū vox saluatoris ei⁹ iohāne exultare
fecit in vtero. nā illa magnificante mariā at-
q̄ dicēte. **U**n̄ mibi hoc q̄ mater dñi mei ve-
nit ad me: **E**cce vt audita est vox saluatoris
in aurib⁹ meis. exultauit i gaudio infans in
vtero meo. ip̄a magis dñm magnificare cu-
piens dixit. **M**agnificat anima mea dñm.
Tertiu⁹ verbū locuta est ad filiū cum iā esset
annoz xij. **Q**uādo ascendentes ad diē festū
hierusalē pentes ei⁹ ip̄m p̄siderūt & p̄ tri-
duum q̄sierūt dicētes ad filiū. **F**ili qd̄ feci-
sti nobis sic ego & p̄ tuus dolētes q̄rebam⁹
te. **Q**uarto locuta est in nuptijs ad filiū: et
ministros dicēs ad filium. vinū nō h̄nt: ad
ministros vero dixit qd̄cunq̄ dixerit facite.
Et hęc q̄truoꝝ ei⁹ verba tāte & tutis fuerunt
& efficacie vt ad singla hęc singlriter. piara
sunt miracula subsecuta. **N**az ad primū ei⁹
verbū q̄ dedit fidē dictis siue legatōi arch-
angeli di. **E**cce ancilla dñi & c. **X**rus deus &
hō in ei⁹ vtero se recepit. **A**d sc̄dm̄ vero ver-
bū qd̄ ad elizabeth est locuta. infans i vte-
ro m̄is exultauit. **A**d tertiū vero verbū. qd̄
ad filiū dixit. **F**ili qd̄ fecisti nobis sic de⁹ obe-
diuit homini cui obedit om̄is creatura sic
em̄ dicit in euange. & erat subdit⁹ illis. **A**d
q̄rtū vero verbū aq̄ in vinū in nuptijs est
mutata. **U**n̄ licet de virgine glōziosa mul-
ta gesta legamus. vicz q̄ pastores venerūt
& inuenerūt mariā & infantē positū i p̄sep̄io
Ite q̄ magi introcūtes i domū inuenerunt
mariā & puez. **I**te q̄ inducēs puez i tēplū
m̄ta audiuit a symone: & marie p̄ h̄nā illā
miserabilē: q̄ ei⁹ aiā teberet gladius p̄-
transire. **I**n om̄ib⁹ tñ his gestis verbū

non legitur fuisse sed scriptum legimus. **M**aria autem suabat omnia verba hec conferens in corde suo. hinc bern. In oibus que de ipso in carnationis mysterio legimus: non inuenimus maria licet per oibus creaturis hoc ipso incarnationis mysterium agnosceret verbum modicum protulisse. unde subiungit. Venobis qui spiritum habemus in naribus. qui iuxta illud comicum pleni rimarum effluimus. unde querens maria audiuit filium: non modo turbis loquentem in parabolis: sed et discipulum secreti regni dei mysteria reuelantem. miracula facientem. vidit deum in cruce pendentem. vidit expirantem. vidit resurgentem. vidit et ascendentem. sed in oibus querens verecundissime virginis. querens pudicissime turturis nihil auditum est. non dixit fili. mea interese que certa sum de mysterio incarnationis ediscere et secreta tue nauitatis reuelare. Tertium testimonium eius humilitatis est operatio. nam in omni statu vite eius que profecerit et compleuit perfectiorem tante sue sublimitatis. non legitur nec inuenitur fecisse aliquid miraculorum: cum tamen apostoli in infinitum inferiores legantur reos illuminasse. claudos sanasse. mortuos suscitasse: et alia miracula multiplicasse. hec autem sub humilitatis pallio se abscondit. adeo ut nulli hominum imo nec apostolis talis innotesceret quod illis fuit. **U**nde sepe per hester que absconsa in terra figurata est: que ex sua persona dicitur. **L**uceis que ab dominer signum superbie glorie mee quod est super caput meum in diebus ostentationis mee et restor: illud quasi pannum mensurate. **S**ecunda virtus glorie virginis est misericordia quam vniuersis propter nos qui miseri sumus est copiosissime secreta. Angelus enim ea non indiguit sed et dyabolo potuisse non potuit. sed solum nobis eius misericordia profuit. alias enim talis et raterie sue dno iato caderet ab effectu: si non haberet in quibus eandem misericordiam exerceret. hinc bern. Nos fratri tui ceteris in virtutibus agaudemus tibi. sed in misericordia potius nobis ipis: laudamus virginitate. humilitate miramur. sed misericordia tua nobis miseris sapuit dulcius. hac amplectimur carius. recordamur sepius: crebris inuocamus. **S**unt autem tres cause ex quibus misericordia effluit et superfluit virgo sancta. scilicet ex natura eius clementie affectio. diuine nature eius et plenitudine et potestatis recommendatio. **P**rimo ex

go virgo gloriosa tantam habuit misericordiam propter naturale et ingenitam eius dulcedinem: que se a que cumque miseria non poterat continere quin propter compassionem omnium miseris affectuosissime commiseretur. **P**erque passionem dei. bern. **M**aria duplici adiuta ammiculo. scilicet gratia et natura. **N**atura enim tanto superabundabat et effluerebat lique mie: ut nulli unquam se inuocanti desesse possit quod teste angelo ante conceptionem filii dei plena fuit gratia. id est post conceptionem oportuit eam effluere: et id est facile mouere potuit ad lique mie effundendum. hinc iteque bern. **S**ileat misericordia tua virgo beata qui eam in suis necessitatibus inuocata sibi sentiat defuisse. id est quisquis es qui te intelligis in hoc seculo magis profundare et inter procellas et tempestates fluctuare: ne auertas oculos a fulgore sideris huius. scilicet marie stelle: si non vis obrui procellis: si surgat ventum tempestationum: si incurras scrupulos tribulationum. respice stellam. voca maria. si iactaris superbie vndis: si ambitiois: si emulationis respice stellam. voca maria. si iracundia aut auaricia aut carnis illecebre nauiculam mentis commiserit. respice stellam. voca maria. **S**i criminum immanitate turbat. scie feditate confusus. iudicij horrore perterritus. baratro incipias absorberi tristitie. desparatis abyssis mergi. respice stellam. voca maria. **S**ecunda causa tam superfluentis misericordie virginis glorie est coniunctio siue unio diuine misericordie. **E**x eo enim quod deus qui non solum est misericors: sed eterna misericordia se carni sue inuoluit et vniuit. ex hac coniunctione imo unione beata ergo tam copiosissima misericordia est affecta. hinc est quod propter eandem unionem a fidelibus misericordia est vocata. propter quod dicitur bern. **N**one qui pomum habuerit in manu dimidia die per reliqua parte diei manus suabit odorem. **E**terna ergo misericordia quod est in mensibus in utero eius requirit. id est necesse est ut in eius mente misericordia reuoluet in eternum. hinc iterum dicitur bern. **Q**uis misericordie tue benedicta longitudine. latitudine sublimitate et profundum valeat inuestigare. **N**am longitudo eius usque ad diem nouissimum subuenit vniuersis. latitudo vero tua replet orbem terrarum. sublimitas tua superne ciuitatis fecit restructorem: siue restauratorem et profundum tuum sedentibus in tenebris et in umbra mortis obtinuit redemptorem. **T**ertia causa propter quam misericordia.

Sermo

effluit in eternum est peccatorum commendatio
quā fecit filius ei pendens in cruce: cū osten-
dens ei iohāne dixit. mulier ecce filius tuus
ad discipulū autē. ecce mater tua. Iohānes
enī gratia dei interpretat. Quid ḡ p iohā-
nē nisi peccator per pñiam in grām dei receptus
intelligit. talē ergo iohānnē siue talē peccatōrē
filius in cruce matri recōmendat. In q̄ re-
cōmendatōe ut sennū doctores tam pfundū
dissimā mīam eius immergit in visceribus.
ut nulla vnq̄ tā immanissima culpa inue-
niri possit q̄ locū gratie nō inueniat apud eā
vn̄ bern. Quid tibi negabis cū negatum nō
est theophilū de ip̄is p̄ditōis faucibus reuo-
care. infelicē animā totū illud qd̄ in te factū
est: p̄ nō caractere denegante: de luto mise-
rie subleuasti. Licet. n. prius sepe fuerit fili-
us apud matrē: ut ei posset alias recōmendare
peccatōrē: n̄ hoc ad illū locū. ad illud t̄pus.
ad illam hōrā voluit resuare: ut eadē recō-
mendatio pfundi eius visceribus immerge-
retur. ac si di. Attende mater qd̄ p peccatōrē
pariat: ne tantus me- labor: et dolor frustra
tibi eos habeas recōmissos: ut cum iusticie
virtus ad puniendū peccatōrē a veritate egre-
dit. tu te opponere tibi nō iusticia. sed mis-
ericordia est. Terna virtus est caritas: quā ppter
bui- fimonis plūritate: in alijs pertractabi-
mus illuminante iesu christo.

LXVIII. De eodem q̄rtus.

S Ignū magnum

apparuit in celo: mulier amicta so-
le et luna sub pedibus eius: et in capite eius co-
rona stellarum. xij. apoc. xij. Dicit bern. Si re-
tū precia de raritate pensent: nihil his rari-
us poterit inueniri: q̄ q̄ mulier sole vestiat
luna ab ea sculcat et stellis. xij. coronat. q̄rtū
verborū sensus tanto diligentius interi-
ratur: q̄nto nobis in eisdē verbis exteri-
or significatio puenientia denegat. **P**
In verbis ḡ p̄ os eius ad cōmendationē glo-
riose virginis tria possumus cōsiderare. s. vi-
te eius sanctitatem: q̄ solis noīe declarat. oīs
defectus immunitatē. qd̄ lune noīe signifi-
catur: stat⁹ sui singularitatem: qui in stell. xij.
insinuat. Primum ibi. mulier amicta sole
scdm̄ ibi. et luna sub pedibus eius. tertius ibi.

in ca. ei⁹ co. stel. xij. Incipientibus ergo nobis
ab inferioribus primo dicam⁹ de lune suppe-
ditatione. scdo de solis descriptōe. tertio de
stellarū coronatione. De primo ḡ sciendū qd̄
p lune suppeditationē omnium defectū hū-
ano generi adiacentiū immunitas siue suppe-
ditatio designat. Per lunā nanq̄ q̄ nūc cre-
scit: nūc decrescit. nūc plena. nūc semiplena.
nunc minus plena videt: defect⁹ nolite qui-
bus nūc variamur de bono in malū de malo
in prius designant. Varies enī lunā: desi-
gnans idē est qd̄ defect⁹ p lune ergo suppedi-
tationē omnium defectū designat. sculca-
tionē: in q̄ mirifice beata virgo est cōmeda-
ta: q̄ oēs defect⁹ hūano generi ex p̄uaticatio-
ne pentū primorū ad hētes sub pedibus scul-
cauit. Cū enī p̄ctm nō habuit: caruit etiā de
secundis puenientibus ex peccato: qz vbi cā nō
fuerit: deficit et effect⁹. hinc bern. Defectus
oīs sub maria est. et quicqd̄ fragilitatis seu
corruptōis est: excellentissima qdam subli-
mitate omnia excedit. ut merito sub pedibus
ei⁹ luna esse dicat. alias enī nihil magnū vi-
sisse videbimur quā super oēs celestes sp̄s
cherubin et seraphin ābigim⁹ exaltatā. Qui
autē sint defectus hūano generi adiacentes:
et a beata virgine viriliter sculcati. insinuat
bern. di. Quis nō vere hūiliabit in cogniti-
one defectū suorū: cū se percepit oneratum
peccatis moleq̄ hui⁹ corpis grauati: terre-
nis intricatū curis. carnaliū desideriorū in-
fectū sece curū cecū infirmūz implicatum
mille erroribus. erpositū mille piculis. mille
timoribus. trepidū. mille difficultatibus ar-
xiū. mille suspitionibus. obnoxium. mille necessitati-
bus eternosum. p̄cliuē ad vicia. inualidum
ad virtutes. Ceterū qz impossibile est de his
millenarijs p̄ oēs defect⁹ narrare. de his ali-
q̄s extraham⁹: ut in eisdē videam⁹ quō be-
ata virgo oēs defectus cōculcauit. **S**
Sunt autē nouē defectus quibus retardamur
a quibus omnibus immunitas extitit virgo
sancta. q̄rtū primus p̄sistit in peccati feditate
scdus in boni difficultate. tertius in mali pro-
nitate. q̄rtus in cordis instabilitate. quintus
in ignoratiōe cecitate. sextus in diffidēte pusil-
lanimitate. septimus in timore et amore in-
ordinabilitate. octauus in corpis infirmitate.